

Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΟΛΙΜΑΝΟΥ (1522).

Κατὰ τὸ ἔτος 1522 ἡ Εὐρώπη δόλοκληρος ἐκλονίζετο ὑπὸ πολιτικῶν καὶ θρησκευτικῶν πολέμων, καὶ εἶχε φθάσει ὁ δυστυχὴς χρόνος καθ' ὃν ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἐμαλλε νὰ τρέμη πρὸς τὴν θείαν κολοσσαίου ἐχθροῦ, ὅστις ἡτοιμάζετο νὰ ἐφορμήσῃ κατ' αὐτοῦ. Πρὸ ἐξδομήκοντα ἤδη ἐτῶν οἱ Μουσουλμάνοι κατέκτησαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἔκτοτε οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Μωάμεθ, ἐνησχολημένοι περὶ τὴν τῆς ἐν Ἀσίᾳ δυνάμεως αὐτῶν παγίωσιν, δὲν εἶχον ἀποπειραθῆ νέας καταδρομὰς πρὸς τὴν Δύσιν, ἕως οὗ ὁ τέταρτος διάδοχος Μωάμεθ τοῦ Β'. Σολιμάν, ὁ ἐπονομαζόμενος Μεγαλοπρεπής, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Σταμπούλ. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἦτο ὁ ἐπιτηδειότερος καὶ πολεμικώτερος ἀπάντων τῶν ἕως τότε χρηματισάντων Σουλτάνων, καὶ, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἡγεμόνες ἦσαν διηρημένοι μετὰ τῶν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκτείνῃ τὸ βασιλείον του, κυριεύων τὴν Οὐγγαρίαν, ἣτις ἦτο ἡ πλεονεξία πρὸς τὴν Τουρκίαν ἐπαρχίαν, καὶ ἦλθεν ἐπὶ κεφαλῇ πολυπληθοῦς στρατοῦ νὰ ἐκπολιορκήσῃ τὸ Βελιγράδιον, μίαν τῶν ἰσχυροτέρων πόλεων τῆς χώρας ταύτης, τοῦ ὁποίου κατέστη κύριος ἐντὸς τινῶν ἡμερῶν. Ἡ φήμη τῆς καταστροφῆς ταύτης ἐνέπνευσε τρόμον εἰς ἅπασαν τὴν Γερμανίαν, καὶ ὁ Σολιμάν, μεθυθεὶς ὑπὸ νίκης τοσοῦτου εὐκόλου, ἀνήγγειλεν ἤδη, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου ἡ ἡμισέληνος τῶν Γενιτσάρων ἤθελε κυματεῖ ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Βιέννης, πρωτεύουσας ἀπάσης τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Μετὰ τὰς σταυροφορίας ὑπῆρχε τὸ ἔνδοξον τάγμα τῶν ἵπποτῶν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ, οἵτινες, ἀποῦ ἰσχυρῶς ὑπερασπίσθησαν τὴν ἁγίαν γῆν, ἠναγκάσθησαν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κατάκτησιν τῆς Παλαιστίνης νὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὴν νῆσον Ρόδον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης κατέστησαν τὴν κυριωτέραν πόλιν τῆς νήσου ταύτης μίαν τῶν φοβερωτέρων τοῦ κόσμου διὰ τε τῆς στερεότητος τῶν τειχῶν της, τοῦ ὕψους τῶν πύργων της καὶ τοῦ σχήματος τοῦ λιμένος της, ἔνθα μέγας ἀριθμὸς πλοίων ἠδύνατο νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τῶν τρικυμιῶν, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ εἰσοδος ἦτο κεκλεισμένη ὑπὸ ἰσχυρᾶς ἀλύσεως, συνδεδεμένης ἀπὸ τῶν δύο βράχων, ἐφ' ὧν ἦσαν τεθειμένοι οἱ πόδες τοῦ περι-

φήμου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Κολοσσοῦ. Ὀλίγον ἀπέχοντες οὕτω τῶν παραλίων τῆς Ἀσίας, οἱ ἵπποται τῆς Ρόδου δὲν κατέπαυσαν νὰ ἦναι φανεροὶ ἐχθροὶ τῶν ἀπίστων, ὥστε τὰ πλοῖα τῶν μετ' ἀκαθέκτου κατεδίδωκαν ὁρμῆς κατὰ πᾶσαν τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ σημαία τῶν ἵπποτῶν ἐφόβιζε περισσότερον ἢ τὸ πλεῖστον τῶν Χριστιανῶν ἡγεμόνων.

Α'.

Σολιμάν ὁ Μεγαλοπρεπής, πρὶν ἢ ἐξχολουθήσῃ τὰς κατακτήσεις του ἐν Εὐρώπῃ, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ὑποφέρῃ πλεον ἐπὶ πολὺ, ὥστε ἡ ἀξιόλογος αὐτῇ νῆσος νὰ χρησιμεύῃ ὡς καταφύγιον εἰς τοὺς ἀκαμάτους ἐκείνους ἐχθροὺς τοῦ Ἰσλαμισμού· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἠγνόει, ὅτι ἡ δρᾶξ αὐτῇ τῶν πολεμιστῶν ἦν ἀπτόητος, συνήθροισεν ἐν Συρίᾳ στρατὸν ὑπὲρ τὰς 200,000, καὶ μέγιστος στόλος ἐπεφορτίσθη νὰ μεταφέρῃ αὐτὸν εἰς Ρόδον, ὅπως ἐκπολιορκήσῃ αὐτήν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ μέγας μάγιστρος τοῦ μοναστικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ τούτου τάγματος ἐκαλεῖτο Villiers de l'île Adam, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνδρία καὶ ἐπιτηδειότης ἦσαν γνωσταὶ πᾶσι τοῖς Χριστιανικοῖς ἔθνεσι. Μόλις ὁ ἀνδρεῖος οὗτος πολεμιστὴς ἠνόησε τοὺς σκοποὺς τοὺς ὁποίους ὁ Σουλτάνος εἶχε συλλάβει κατὰ τῆς νήσου καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, τὸν ὁποῖον συνήθροισεν ὅπως πολιορκήσῃ ταύτην, ἔγραψε πρὸς τὸν πάπαν, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, πληροφορῶν αὐτοὺς περὶ τοῦ κινδύνου, ὅστις ἠπείλει τὸ τελευταῖον προτείχισμα τῆς Χριστιανωσύνης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ἰκετεύων αὐτοὺς νὰ πέμψωσι στρατιώτας καὶ πλοῖα πρὸς βοήθειαν τῆς ἀπειλουμένης πόλεως· ἀλλ' ἅπαντες οἱ ἡγεμόνες οὗτοι ἐνησχολοῦντο εἰς τὰ ἴδια συμφέροντα καὶ τὰς διαφορὰς, καὶ ἡ Ρόδος ἤθελε περιορισθῇ εἰς λίαν ἀδυνάτους δυνάμεις, ἂν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ μεγάλου αὐτῶν μαγίστρου (grand-maitre) ἅπαντες οἱ ἵπποται, οἵτινες εὐρίσκοντο διεσπαρμένοι ἐν Εὐρώπῃ δὲν ἤθελον τρέξει ἐπιποθοῦντες νὰ ἀποθάνωσι πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας κατὰ τὸν ὅρκον, τὸν ὁποῖον εἶχον ὁμοσεῖ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ τάγμα. Καὶ αὐτοὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἀνδρείων ἐκείνων, οἵτινες ἔνεκα τῆς ἡλικίας ἢ τῶν ἀσθενειῶν ἠδύναντο νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς θυσίας ταύτης, ἔσπευσαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην θέ-

ειν, και πλείστοι ἀπωλέσθησαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν τρικυμιῶν τῆς Μεσογείου, ὑπακούοντες εἰς τὰ χρέη καὶ τοὺς ὅρκους των. Ἐν τούτοις ὁ μέγας μάγιστρος εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὸν κινδύνου, οὐδὲν εἶχεν ἀμελήσει ὅπως πω- λήσῃ ἀκριβὰ εἰς τὸν Σουλτάνον κατακτήτησιν, τῆς ὁποίας ἐκεῖνος σφοδρῶς ἐπεθύμει. Ἰνα δὲ δύνα- πται νὰ φέρῃ τοὺς στρατιώτας ἐπὶ μακρὰν πο- λιορκίαν εἶχε συνάξει μεγάλας προμηθείας ζω- τροφιῶν παντὸς εἶδους καὶ εἶχε περιβάλει τὴν Ῥόδον διὰ τριπλοῦ περιτειχίσματος, ὠπλισμένου διὰ πολυαριθμῶν πυροβόλων, ἅτινα ἐδύναντο νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ἀπρόσβλητον. Πρὸς τούτοις εἶχε διατάξει νὰ δικειμῶσιν ὅπλα εἰς ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῆς νήσου τοὺς δυναμένους νὰ ὀπλοφορήσωσι, καὶ τόσῳ μέγῳ θάρρος τοῖς ἐνε- ποίησεν, ὥστε αἱ γυναῖκες φοροῦσαι ἐνδύματα ἀνδρῶν ἠγωνίζοντο πλησίον τῶν συζύγων καὶ ἀδελφῶν των. Δυστυχῶς, ὅτε ὁ μέγας μάγιστρος ἐπεθεώρησε τὰ στρατεύματά του, εὗρεν ὅτι δὲν ὑπερέβαινον τοὺς ἐξακισχιλίους μαχητάς, ἐν οἷς ἀριθμοῦντο μόλις ἐξακόσιοι ἱππῶται παντὸς ἔθνους. Οἱ τουρκικοὶ στόλοι δὲν ἐβράδυναν νὰ καλύψωσι τὴν θάλασσαν καὶ νὰ ἀποδιβάσωσιν ἐπὶ τῆς ἀκ- τῆς σμῆνος στρατιωτῶν, περικυκλωσάντων μετ' οὐ πολὺ τὰ τεῖχη τῆς Ῥόδου. Ἀλλὰ μόλις ὁ ὀθω- μανικὸς στρατὸς εἶχεν ἀποβῆ, τὰ πυροβόλα τῶν πολιορκουμένων ἐσκόπευσαν ἐπ' αὐτῶν μετὰ το- σαύτης ὀρμῆς ὥστε ἅπειρον πλῆθος Τούρκων ἐκε- φαυνώθη, καὶ αὐτοὶ οἱ Γενίτσαροι καταπληχθέν- τες ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτος ταύτης ἀμύνης ἐξήτη- σαν μεγαλοφώνως νὰ ἐπαναβιβασθῶσι διὰ νὰ φύ- γωσι τὴν συμφορὰν, τὴν ὁποίαν ἔπαθον οἱ συ- στρατιῶταί των.

Β'.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἀκριβῶς ὁ Σολιμὰν ἀπε- βιδάζετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐκπεπληγμένου καὶ τε- παραγμένου στρατοῦ του. Καταληφθεὶς ὑπ' ὀρ- γῆς διὰ τὴν ἀνανδρίαν τῶν Γενιτσάρων, διέταξε νὰ στήσωσι τὴν αὐτὴν στιγμὴν θρόνον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πεδίου καὶ προσκαλέσας πολλὰς μυ- ριάδας τούτων νὰ παρουσιασθῶσιν ἄοπλοι ἐνώ- πιον του ἔδωκε διαταγὴν νὰ περικυκλωθῶσιν ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων του, οἵτινες μὲ τὸ γιγα- ντιῶδες εἰς τὴν χεῖρα ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐκτελέσωσι τὴν πρώτην διαταγὴν, ἥτις ἤθελε τοῖς δοθῇ. Εἰς τὴν θέαν τῆς τρομερᾶς ταύτης ἐτοιμασίας, οἱ δυ- στυχεῖς οὗτοι δὲν ἀμφέβαλλον πλέον, ὅτι ὁ Σουλ-

τάνος τοῦ ὁποίου ἐγνώριζον τὴν αὐστηρότητα, τοὺς εἶχεν οὕτως ἀθροίσει, ὅπως τιμωρήσῃ αὐ- τοὺς αὐστηρῶς, διότι ἔφυγον πρὸ τῶν χριστια- νῶν. Πανταχόθεν ἤκούε τις παράπονα καὶ στε- ναγμοὺς, καὶ ἡ φρίκη ἐτι μᾶλλον ἐπεβεβαιώθη, ὅτε ὁ Σολιμὰν ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ξίπτων ἐπὶ τοῦ τρέμοντος τούτου στρατεύματος βλέμ- ματα ἔμπλεα ὀργῆς,

« Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ὀμιλήσω πρὸς ἀληθεῖς γρα- » τιώτας, εἶπεν αὐτοῖς δι' ὀργισμένης φωνῆς, ἡ- » θελον σᾶς συγχωρήσει νὰ ἐμφανισθῇτε ἔμπροσθέν » μου ἔνοπλοι· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἴσθε πλέον ἡ » ἄθλιοι δοῦλοι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ φέρητε ξίφη, » τὰ ὁποῖα ἀνήκουσι μόνον εἰς ἀνθρώπους ἐλευ- » θέρους καὶ ἀνδρείους· ἐὰν ὅμως ἦσθε τόσον » ἄνανδροι, ὥστε ν' ἀδυνατῇτε νὰ πολεμήσητε » δρᾶκα χριστιανῶν, ἡ αἰσχὺν αὐτὴ δὲν εἶναι δι- » καιον ν' ἀντανакλασθῇ ἐφ' ὅλων τῶν Μουσουλ- » μάνων, καὶ τὸ αἷμά σας τοῦλάχιστον θὰ χρη- » σιμεύσῃ ὡς ἀπειλὴ κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἤθε- » λον ὀρεχθῇ νὰ σᾶς μιμηθῶσι. »

Περαινῶν τοὺς ἀπειλειτικούς τούτους λόγους ὁ Σουλτάνος ἔκαμε σημεῖον εἰς τοὺς φύλακὰς του, οἵτινες ὑψοῦντες συγχρόνως τὰ σπινθηροβολοῦντα γιγατανία των ἔμελλον νὰ σφάξωσιν ἀσπλάγ- χως τοὺς ἐσχυμένους γενιτσάρους, ὅτε ὁ Ἀγᾶς, ὁ ἀρχηγὸς τούτέστι τοῦ στίφους τούτου τοῦ τόσον τεραστίου συνήθως εἰς τὰς μάχας, ξιπτέ- μενος εἰς τοὺς πόδας του τὸν παρεκάλεσε νὰ συγ- χωρήσῃ ν' ἀποθάνωσι τοῦλάχιστον εἰς τὴν ὑπερ- ρεσίαν του πολεμοῦντες τοὺς χριστιανοὺς, ἵνα καλύψωσιν οὕτω διὰ τοῦ αἵματός των τὸ αἷσχος, δι' οὗ ἡμαυρώθησαν· ὁ Σολιμὰν ὅστις ὑπεκρίθη τὸν θυμὸν τοῦτον ὅπως τρομάξῃ μόνον τοὺς ἐνό- χους διὰ τοῦ φόβου τῆς τιμωρίας, ἐφάνη μόλις ἐνδίδων εἰς τὰς δεήσεις τοῦ Ἀγᾶ, ὅστις ἦτον εἰς τῶν ἀνδρειότερων στρατηγῶν τοῦ στρατοῦ του, ἀλλὰ τέλος συνεχώρησε νὰ τοῖς ἀποδοθῶσι τὰ ὅπλα των ἐπὶ τῷ ὄρω, ὅτι ἤθελον ἐπιστρέψαι εἰς τὴν μάχην κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν, καὶ ὅτι μάλ- λον ἤθελον ἀπολεσθῇ πάντες μέχρι τοῦ τε- λευταίου παρὰ νὰ ἐπαναπέσωσιν εἰς τοιοῦτον σφάλμα. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης οὐδεμίᾳ ἡμέρᾳ παρῆλθε καθ' ἣν τὰ τεῖχη τῆς Ῥόδου δὲ ὑπῆρξαν τὸ θέατρον χιλίων αἱματηρῶν καὶ ὀρμητικῶν ἀγώνων, εἰς οὓς οἱ τε Χριστιανοὶ καὶ οἱ Μουσουλ- μάνοι ἐπέδειξαν ὁμοίαν ἀνδρείαν. Ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ὁ Villiers de l' ile-Adam καὶ οἱ ἱππῶται του, τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι ἀπωλέσθησαν μα-

χόμενοι ἐπὶ τῶν τειχῶν, δὲν ἀνεπαύθησαν οὔτε ἡμέραν οὔτε νύκτα ἀκαταπαύστως φέροντες τὰς πανοπλίας των καὶ ἐτοιμαζόμενοι εἰς ἔνδοξον θάνατον, ὃν ἠψήφουν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῶν θυσιῶν, τὰς ὁποίας ἡ χριστιανικὴ θρησκεία χορηγεῖ εἰς τοὺς ἀποθνήσκοντας. Οὕτως ἡδυνήθησαν διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἡρώισμοῦ καὶ τῆς ἀφοβίας των ν' ἀποκρούσωσιν ἐπέκεινα τῶν ἐκαστὸν ἐφ' ὧν τῶν Ὀθωμανῶν, ἃς ὁ Σουλτάνος ἐνεψύχωνε διὰ τῆς παρουσίας του, τοποθετούμενος εἰς τὰς κινδυνωδεστέρους θέσεις.

Γ'.

Ἀποκαμὼν ἐκ τῶν τοσούτων προσπαθειῶν ἃς ἡ ἀνδρία τῶν πολιορκουμένων ἐφαίνετο καθιστώσα ἀνωφελεῖς, ὁ Σολιμὰν διέταξε νὰ μεταχειρισθῶσιν ὑπόνομον ὅπως ἀνατιναῶσιν μέρος τοῦ τείχους καὶ εἰσδύσωσιν εἰς τὴν Ῥόδον. Διὰ τοῦ φρικώδους τούτου μέσου κατώρρωσε τρόντι ν' ἀνοίξη μεγάλην ὀπὴν εἰς τὸ πρῶτον τεῖχος· ἀλλ' ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς καὶ ἡ αποθάρρυνσις τῶν Τούρκων, ὅταν εἶδον ἔμπροσθεν αὐτῶν νέον προτειχισμα, τὸ ὁποῖον οἱ Ῥόδιοι ἀνῶρθωσαν καὶ τὸ ὁποῖον αὐτοὶ ὁ μέγας μάγιστρος ἤτοι μάζετο νὰ τὸ ὑπερασπισθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀνδρείων του ἱπποτῶν. Εἰς τὴν θέαν ταύτην ὁ Σολιμὰν κυριευθεὶς ὑπὸ θαυμασμοῦ ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ νὰ νικήσῃ ποτὲ ὁμοίους ἐχθρούς. Ἐν τούτοις ἔξ' ὀλόκληροι μῆνες εἶχον παρέλθει ἀφ' ὅτου ἡ Ῥόδος ἐπολιορκεῖτο, καὶ πολλὰι μυριάδες ἀνδρῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἀπώλεσαν τὴν ζωὴν εἰς τὰς διαφόρους μάχας, ὅτε ὁ Σουλτάνος ἔμαθε διὰ τῆς προδοσίας Ἑλλήνος δούλου ὅστις ἐλειποτάκτησε τῆς θέσεώς του, ὅτι ἡ δυστυχὴς αὕτη πόλις σωρὸς πτωμάτων πλέον ἦτο καὶ ὅτι οἱ ὑπερσπισταὶ αὐτῆς τὸ πλεῖστον πληγωμένοι ἢ καταβεβαρασμένοι ὑπὸ τῶν κόπων εἶχον μείνει τόσον ὀλίγοι, ὥστε μακροτέρα ἀντίστασις ὅλ' ἀπέβαινε ἀδύνατος. Ὁ μέγας μάγιστρος συγκινηθεὶς ἐκ τῆς δυστυχίας ὅλου τούτου τοῦ λαοῦ ὅστις δὲν εἶχε πλέον οἰκίας πρὸς κατοικίαν, καὶ εἰς ὃν ἤρχισαν νὰ ἐλλείπωσι τὰ ἀναγκαϊότερα πρὸς τὸ ζῆν, ἐνέδωκεν εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν Ῥοδίων ἱερέων καὶ ἐμπόρων, οἵτινες κλαίοντες εἶχον παρακαλέσει αὐτὸν νὰ μὴ μηχανῇ ἐπὶ πλέον ἀνωφελῇ ἀντίστασιν, ἐνῶ ὅλα τὰ χριστιανικὰ ἔθνη ἐφαίνοντο ἐγκαταλιπόντα αὐτοὺς. Ὁ Villiers de l' He-Adam ἂν καὶ ἀκουσίως, εὐρέθη ὁμως ἠναγκασμένος νὰ ζητήσῃ ἀπὸ

τὸν Σουλτάνον τὴν ἄδειαν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν νῆσον ταύτην ἣν δὲν ἡδύνατο πλέον νὰ ὑπερασπισθῇ. Λαμβάνων τὴν ἀγγελίαν ταύτην ὁ Σολιμὰν δὲν ἡδυνήθη νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν ἣν ἐπροξένησεν αὐτῷ ἡ παράκλησις αὕτη εἰς ἣν οὐδόλως ἐδίστασε νὰ ἐνδώσῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦν μέγας καὶ μεγάλοψυχος ἠθέλησε νὰ ἴδῃ αὐτοπροσώπως τὸν ἀνδρεῖον ἐκεῖνον πολεμιστὴν, ὅστις ἡγαντιώθη ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον πρὸς ἓνα τῶν ἰσχυροτέρων ὀθωμανικῶν στρατῶν, οἵτινες εἶχον ἕως τότε ἀπειλήσει τὴν Εὐρώπην.

Πλήρης θαυμασμοῦ πρὸς τὴν ἀνδρίαν τοῦ ἐνδόξου ἐκδικητοῦ τοῦ χριστιανισμοῦ, ὁ Σουλτάνος προσεφέρθη πρὸς τὸν μέγαν μάγιστρον, ὅπως παράσχω εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς τιμὰς, ὅλα τὰ ἀξιώματα, ὅσα ἤθελεν ἐπιθυμήσει, ἐὰν συνῆνει νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του· ἀλλ' ὁ Villiers εἶχεν ἀρκετὴν μεγαλοψυχίαν, ὅπως μὴ προδώσῃ οὕτω τὴν θρησκείαν, ὑπὲρ ἧς ὠρίσθη νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς τελευταίας βράνιδος, καὶ ἡ μόνη χάρις, τὴν ὁποίαν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν νικητὴν, ἦτο νὰ φέρῃ ἐπὶ τῶν πλοίων ἅτινα τῷ ἀπέμειναν ὅλας τὰς χριστιανικὰς οἰκογενείας, αἵτινες ἤθελον νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν συνθήκην ταύτην ὑπὸ τὴν θέαν ἀπαντος τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ οἱ ὀλίγοι ἱππῶται οἵτινες εἶχον ἐπιζῆσει μετὰ τοσαύτας μάχας, κατέλιπον τὴν νῆσον Ῥόδον, ἐνθ' ἀπέκτησαν δόξαν ἀθάνατον· ὁ μέγας μάγιστρος μετέβη εἰς Ῥώμην ὅπου ὁ Πάπας Ἀνδριανὸς ὁ ΣΤ'. τὸν ὑπεδέχθη μετὰ τοῦ ἀνήκοντος σεβασμοῦ καὶ τῶν τιμῶν τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸν εὐγενῆ ὑπερασπιστὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας· καὶ μανθάνοντες τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν οἱ ἱππῶται τῆς Ῥόδου ἀπέκτησαν, οἱ διάφοροι μονάρχαι τῆς Εὐρώπης μετενόησαν διότι ἐγκατέλιπον οὕτως εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆς δυνάμεις τὴν δρᾶκα ταύτην τῶν ἀνδρείων πολεμιστῶν, οἵτινες εἶχον ἀναστελεῖ ἐπὶ ἔξ' μῆνας ἔμπροσθεν τῆς ἐρειπωμένης αὐτῶν πόλεως ὅλας τὰς τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας δυνάμεις. Ἔτη τινὰ ἀργότερον Κάρολος ὁ Ε' θέλων νὰ τιμήσῃ τὴν ἀνδρίαν τῶν ἱπποτῶν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου παρεχώρησεν εἰς τὸν μέγαν μάγιστρον Villiers de l' He-Adam, ὅστις ἔζη εἰσέτι εἰς μικράν τινα νῆσον ὀνόματι Μελίτην, ἥτις κατέστη μετ' οὐ πολὺ τόσον ὀλεθρία εἰς τοὺς Μουσουλμάνους τῆς Ἀφρικῆς, ὅσον ἡ Ῥόδος εἰς τοὺς τῆς Ἀσίας. Ἐπὶ δύο αἰῶνας οἱ ἱππῶται τῆς Μελίτης, ἄξιοι διάδοχοι

των τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐξηκολούθησαν νὰ προσβάλλωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τὰ πλοῖα τῶν Μουσουλμάνων, καὶ ἡ νῆσος αὕτη ἤθελε τοῖς ἀνήκει καὶ νῦν ἔτι, ἐὰν τὸ τάγμα τοῦτο δὲν διελύετο τῇ συναινέσει τῶν κυριωτέρων μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης (1798)

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Σ. ΛΑΜΠΡΟΣ.

Διήγησις πανωφέλιμος, ὅπου ἔδειξεν ὁ παράγραφος Θεὸς διὰ ὠφέλειαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν κατοικούντων ἐν τῇ νήσῳ Σαρτορήν.

Αἱ ἑορταὶ καὶ αἱ πανηγύρεις τῆς ἐκκλησίας μας, εὐλογημένοι χριστιανοί, διὰ ἄλλα δὲν γίνονται, εἰμὴ μόνον διὰ ψυχικὴν ὠφέλησιν· ἐπειδὴ πολλὴν ὠφέλειαν δίδουσιν εἰς τὴν ψυχὴν ἡδὴκ (οἱ βίοι) τῶν φιλοθέων ἀνδρῶν· διατὶ οὐ μόνον μᾶς κάνουμεν ἀπὸ τὸ κακὸν νὰ ἀπέχωμεν, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον καὶ εἰς τὸ καλὸν νὰ προκόπτωμεν. Τοιούτων λοιπὸν τῶν αγ . . . εὐμορφᾶ, καὶ ψυχωφέλιμα . . . κινήσου καθεν χρισ[τιανὸν] . . . ὀλπίζω πῶς καὶ οἱ . . . φέρει πρὸς τὴν . . . παρακινήσει νὰ μισήσετε πᾶσα ἁμαρτία καὶ νὰ προσέλθετε τῷ Χριστῷ ἐν δακρυσι μετανοίας. Ἀλλὰ πρὶν παρὰ νὰ κινήσω τὴν διήγησιν παρακαλῶ τὴν ἀτ νειά σας νὰ ἀκροάζεσθε αὐτὰ μετὰ πολλοῦ πόθου, ἐπειδὴ σὲς ὀμνέγω εἰς τὸν θεόν, πῶς δὲν θέλω εἰπεῖ κἀνένα ψῶμα, ἀλλὰ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ὁ παντοδύναμος θεὸς μᾶς ἔδειξεν εἰς τὸν καιρὸν ἐτοῦτον, ὁδὶά νὰ ἐπιστρέψωμεν πρὸς μετάνοιαν.

Ἄρχομαι λοιπὸν τὴν διήγησιν λέγοντας πῶς ἔρχησαν οἱ πόλεμοι καὶ ἡ μεγάλας ἀκαταστασίαις καὶ τὸ περισσότερον ἀστοχίαις ἐν παντὶ πράγματι καὶ πάλιν ἐκεῖνον τὸ ὀλίγο . . . ἤθελεν μᾶς στείλειν ὁ . . . ἔπερναν ἡ ἀρμάδαις καὶ . . . νηῖαν ἀλλὰ τί τὸ . . . ὄντας ὁ μεγαλοδύνα[μος] . . . κ[αρδιαν], ὅπου μὲ πολέμους καὶ μὲ πείναις δὲν ἐπιούμην καρποὺς μετανοίας, ἡθέλησε νὰ μᾶς δείξῃ ἄλλον πρᾶγμα φοβερόν καὶ ἐξαίσιον, ὅπου ἐγὼ δὲν θέλω δυνηθῇ νὰ τὸ ἀναφέρω πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην· πλὴν παρακαλῶ τὸν ἐλεήμονα θεὸν νὰ μοῦ στείλῃ ἐξ ὕψους βοήθειαν νὰ τὸ γράψω διὰ νὰ φαίνεται εἰς πᾶσαν καιρὸν.

Τὸ λοιπὸν, εὐλογημένοι ἀκροαταί, εἰς τοὺς

1650, ἦγουν εἰς τοὺς χιλίους ἑξακοσίους πενήντα, Σεπτεμβρίου δεκάτῃ τετάρτῃ, ἡμέρᾳ σάββατο, ὅπου ἐωρτάζομεν τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ· τὴν αὐτὴν ἡμέραν λοιπὸν εἰς πέντε ὥραις ἄρχησεν νὰ κάμῃ σεισμούς, καὶ κἀνοντας ὀλημερῆς ἐθαυμάζαμεν, καὶ πάλιν ξημερόνοντας ἡ κυριακὴ δὲν ἔπαυσαν . . . ἐπλήθυναν καὶ ἐδυνάμ[οναν] καὶ ἐξέστ[ημεν] . . . βλέποντες τοῦτο τὸ . . . ἀπὸ τὸν φόβον τῶν [σεισμῶν ἐβγήκαμεν] ὅλος ὁ λαὸς τῶν πέντε καστελίων ὁμάδῃ μὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἐπήγαμεν εἰς τῆς πλέα ἀλάργα ἐκκλησίαις, ὅπου ἤθελεν καθεν καστέλιον οὐδὶά νὰ κάμωμεν δεήσεις καὶ ἱκεσίαις· δὲν κατέχοντας τί εἶχε νὰ μᾶς ἀπανέβῃ· πολλοὶ ἔλεγαν νὰ γίνωται οἱ σεισμοὶ ἀπὸ ταῖς μπονάτσαις· ἄλλοι πάλιν ἔλεγαν πῶς νὰ γίνωνται καὶ εἰς τὰ ἄλλα νησία. Καὶ ἄλλοι γέροντες εἶπαν πῶς μέλει νὰ μᾶς ἐπανέβῃ κἀνένα μέγαν κακόν, καθὼς ἦτον καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἔτσι ἐστέκαμεν μὲ μεγάλον λογισμόν.

Εἰς δὲ τὰς εἰκοσιεξῇ τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὅπου εἶχαμεν τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἦρθεν μία βρῶμα δυνατὴν, καὶ ἦτον ἡμέρᾳ πέμπτῃ . . . ἡ βρῶμα ταχύτερου, δὲν κατέχοντας . . . καὶ π[άλιν εἰς] ὀλίγον διάστημα μᾶς α . . . οὐ Κουλούμπου φαίνεται ἓνα . . . τες τινάς.

ἔτσι λοιπὸν ἐπήγαμεν εἰς τὴν μερὰν ἐκείνην καὶ ἔδαμεν καὶ ἦτον ἔτσι ἡ ἀλήθεια καὶ ἐφαινόντον μίαν ἀλωνάδα καὶ ἡσπρίζεν ὥσάν χιῶνι ὅπου ἐπαραξενίστημεν. Πολλοὶ ἐστοιχιμάτιζαν καὶ ἔλεγαν νὰ ἦναι εἰς τὴν μπονάττιαν· ἀλλὰ ὅσοι εἶχαν γροικιστὰ πῶς καὶ ἄλλοτε ἦψε φωτῖα εἰς τοῦτον τὸ ταλαίπωρον νησί ἐποφάσισαν καὶ εἶπασιν, πῶς τὸ σημάδι ἐκεῖνον δὲν φανερόναι ἄλλο παρὰ πῶς ἔχει νὰ ἄψῃ φωτῖα, καὶ μὲ τὸν λόγον αὐτὸν μᾶς ἐπερίλαβεν ἅπαντας δειλία.

Καὶ ἔτσι ἐπήγαμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μέγα Θεολόγου οὐδὶά νὰ ἀκούσωμεν λειτουργίαν, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἐλειτουργοῦσα ἔκαμε ἓναν σεισμόν φοβερόν, ὅπου ἐτρομάξαμεν ὅλοι μας λογιάζοντας πῶς ἔχει νὰ χαλάσῃ ἡ ἐκκλησία νὰ μᾶς πλακῶσῃ ἐκεῖ ὅλους, ἐ[μ]ως μὲ τὴν βο[ή]θειαν τοῦ ἁγίου ἐγλυτώσαμεν καὶ . . . λειτουργίαν ἐπήγαμεν . . . εἰς τὸ καστέλι ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ μύλος, καὶ πάντες ἐβλέπαμεν εἰς τὴν γυαλινὴν ἐκείνην ὅπου ἐφάνηκεν· καὶ ἡ βρῶμα καθόλου δὲν ἐσκόλαζε, καὶ ἤρχοντο ἀπὸ ἐκείνην τὴν γυαλινὴν· διατὶ καθὼς μᾶς εἶπαν πολλοὶ ὅπου